

Sätt DIN förskola på Förskolekartan

Sexuellt utnyttjande av barn är ett allvarligt samhällsproblem i Sverige idag. Lågt räknat är det tre barn i varje klass som blir utsatta för sexuella övergrepp. Färska siffror säger nu att ett av fem barn utsätts i Sverige.* 90% av förövarna är en nära anhörig till barnen och tillsammans med förskolor kan vi förebygga problemen genom att lära barn och vuxna integritet.

Nolltolerans är det enda tänkbara målet när det gäller att värna om barns rättigheter. För att nå målet att tre barn ska bli noll, lanseras på Internationella brottsofferdagen Förskolebrevet och Förskolekartan. Förskolebrevet är ett färdigskrivet brev som vårdnadshavare kan skicka till sina barns förskolor och dess förskolechefer, med en uppmaning om att samarbeta kring tio förebyggande riktlinjer och en integritetspolicy.

De förskolor som väljer att implementera Förskolebrevet i sin verksamhet markeras med en blå prick på en nationell karta – Förskolekartan. Kartan gör att det kommer bli enklare för vårdnadshavare att se vilka förskolor som väljer att arbeta aktivt med Förskolebrevets riktlinjer.

Materialet har tagits fram i samverkan med kriminolog Maria Dufva, förskollärare och pedagogisk ledare Åsa Lindén Gretander, förskollärare Mia Lingåker, leg. psykolog Ulrika Gutgard samt Psykologer utan gränser.

Förskolebrevet är ett initiativ som sprider kunskap, implementerar förebyggande rutiner samt bidrar till dialog mellan vårdnadshavare och förskolor.

Du är väl med? Kartan och mer information hittar du på forskolebrevet.se

"Alla barn har rätt till sin barndom. Tre barn i varje klass har inte fått den rätten. Jag är en av de tre. Min mission är att tre ska bli noll."

Elaine Eksvärd,
retoriker, barnrättskämpe och grundare av Treskabinoll

*) Enligt SBU:s undersökning från 2007 har en av tio flickor och en av tjugo pojkar utsatts för sexuella övergrepp, det är ungefär tre barn i en klass på 30 elever. Enligt Stiftelsen Allmänna barnhusets undersökning "Det gäller en av fem" från 2015, utsätts ett av fem barn för sexuella övergrepp, det vill säga sex barn i varje klass.

Riktlinjer till förskolan

Förskolebrevets riktlinjer är avsedda för er som jobbar med det viktigaste vi har – barnen. Tillsammans med er vill vi tillämpa dessa riktlinjer i landets alla förskolor. Vissa förskolor jobbar redan utefter liknande arbetsätt och direktiv. Om så är fallet ber vi er att kontakta oss, så att vi i samråd och dialog kan enas kring att ansluta förskolan till Förskolebrevet, trots att förskolans egna riktlinjer kanske är formulerade på ett annat sätt. Vårt mål är inte att just vårt dokument ska vara det enda godtagbara – vårt mål är att alla förskolor ska jobba med en systematik som skyddar barns integritet.

1. Regelbundna fortbildningstillfällen i barns integritet samt handlingsplan vid misstanke om brott. Samtlig personal har möjlighet till fortbildning i ämnena integritet och sexuella övergrepp samt hur man upptäcker och anmäler vid misstanke. All personal på förskolan känner till sin skyldighet att anmäla till Socialtjänsten om de får kännedom om, eller misstänker att, ett barn far illa (14 kap. 1 § SoL). Förskolan har en tydlig och väl implementerad handlingsplan för hur man ska agera vid dessa tillfällen**.

2. Information om integritetsarbetet och dess handlingsplaner i ämnet är stående punkter på förskolans föräldramöten. Förskolan informerar kontinuerligt vårdnadshavarna om hur förskolan arbetar med integritetsfrågor i barngrupperna. Integritetsarbetet ska vara väl implementerat i förskolans värdegrund**.

3. Regelbundna integritetsövningar för barnen under terminen, gärna i dialog med vårdnadshavarna så att förskolan och hemmen kan ha gemensamma övningar. Förskolan har integritetsövningar med barnen, då de bland annat lär sig om vad som är privata kroppsdelar. Arbetet ska vara väl implementerat i förskolans värdegrund för att se till att barnen från tidig ålder vet att kroppslig integritet respekteras – både den egna och andras. Bra material är förslagsvis Rädsla barnens "Stopp! Min kropp!" och boken "Liten" från Brottsövermyndigheten***.

4. Mobilstopp och dokumenteringsrespekt. Inga privata mobiler används i verksamheten. Detta för att undvika dokumentering och spridning av bilder på barnen. Om barnen ska fotograferas för veckobrev eller liknande får det enbart göras med förskolans egen utrustning. Om skolans utrustning lämnas in för reparation ska alla bilder först raderas. Om foton på barn läggs ut på sociala medier ska vårdnadshavare och barn ha gett sitt medgivande, och kontona ska vara låsta. Kameror och mobiler lämnas alltid utanför toalett, skötrum och vilan.

5. Öppen dörr-policy. Förskolemiljön är utformad så att det alltid finns möjlighet till viss insyn, antingen genom en öppen dörr eller fönster med klart glas. Detta gäller givetvis inte personaltoaletten där barnen aldrig får vistas. Om ett barn vill vara för sig självt ska det vara på en plats där vuxna kan ha uppsikt över barnet. Alla ytor ska ses över med hänsyn till barnens trygghet.

6. Kontrakt på integritetspolicy. Nyanställda samt vikarier signerar ett integritetskontrakt för att visa att de respekterar och har tagit del av förskolans integritetspolicy. Läs vår integritetspolicy.

7. Filter mot sexuellt övergreppsmaterial på barn på datorer och nätverk.

Kontrollera att förskolan använder en telekomoperatör som har blockering av kända webbsidor med övergreppsmaterial på barn.

Porrfilter är installerat på förskolans nätverk och på all utrustning, även förskolans mobiltelefoner. Filtret kontrolleras varje termin, genom att enkelt googla "xxx" som är kodordet för porr på internet. Vi rekommenderar er att söka mer information på tryggwifi.se

Se även över möjligheten att installera teknik som detekterar eller blockerar känt sexuellt övergreppsmaterial på barn på förskolans nätverk och/eller datorer. Det mest effektiva sättet är att installera mjukvara som detekterar själva bilderna. Om en person inom förskolan hanterar sådana bilder reagerar systemet. Den här typen av teknik fungerar för organisationer där IT-miljön hanteras centralt, som kommunala förskolor eller större friskoleorganisationer. Läs mer på netclean.se

8. Ordinarie personal eller vikarier som är välbekanta för både verksamheten och barnen:

- byter blöja och hjälper barnen på potta/toalett
- ansvarar för vilostunderna och alla andra tillfällen då barnen vistas ensamma med en pedagog
- öppnar och stänger förskolan

För barnen ej välbekanta vikarier lämnas aldrig ensamma med enskilda barn eller barngrupp.

9. Tillfällig eller ny personal ska kontrolleras med utdrag från Polisens belastningsregister (enligt Skolverket 2010:800). Om vikariepool används är det förskolechefens ansvar att kontrollera att utdrag har gjorts av vikariepoolen. En gång per år görs ett utdrag ur belastningsregistret på samtliga anställda – ordinarie personal samt för verksamheten välbekanta vikarier.

10. Våga se, våga fråga, våga agera – det är vårt ansvar som vuxna. Vi är inte rädda för att göra en orosanmälan – vi är rädda om barnens säkerhet.

För implementering av dessa punkter, läs mer på forskolebrevet.se

**) 2 § i Skollagen: Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.

***) Förslag på material. Rädda barnens broschyr "Stopp! Min kropp!". Brottsoffermyndighetens material "Jag vill veta" och "Liten och trygg". Stiftelsen Allmänna Barnhusets "Dags att prata om" och "Våga se, våga agera". Säkra varje unge – kostnadsfria utbildningar för vuxna, barn och ungdomar för att förhindra sexuella övergrepp på barn.

Integritetspolicy på förskolan

Statistiskt sett har minst tre barn i varje klass utsatts för sexuella övergrepp. Alla övergrepp är ett svek från vuxenvärlden och vi har alla ett gemensamt ansvar för att göra något åt situationen. Varje nyanställd eller vikarie får signera integritetskontraktet för att respektera integritetspolicyn innan de får arbeta med barnen. Löftena på sidan två är framtagna av Metro i samarbete med Rädda Barnen.

- Ordinarie personal och vikarier som är välbekanta för barnen byter blöjor och hjälper till vid toalettbesök samt är ensamma med barnen på vilostunden.
- Under blöjbytet sätter vi ord på det vi gör (det ger barnet ett sammanhang av det som sker och signalerar även att ett blöjbyte är något "kliniskt" som görs av hygieniska skäl). Om barnet inte vill byta blöja förklarar vi varför vi behöver göra det.
- Vid toalettbesök frågar vi barnen hur de vill ha det när de är på toaletten (t.ex. hjälp med byxor, stängd eller öppen dörr, pedagog med eller vänta utanför).
- Ordinarie personal och vikarier, välbekanta för verksamheten och barnen, öppnar/stänger förskolan.
- Om en vikarie, som ej är välbekant för barnen, blir ensam på en avdelning slår vi ihop avdelningarna.
- Vi stjäl aldrig kramar eller pussar från barn. Vi kramar barnen när de själva vill. Om vi ska trösta barnen med en kram frågar vi alltid "vill du ha en kram?" och accepterar sedan deras svar på ett neutralt sätt.
- Om vi busar eller kittlar ett barn så slutar vi omedelbart när barnet säger "nej/stopp/sluta" - även om barnet skrattar.
- Vi tvingar aldrig barnen att kramas som förlåt eller som alternativ till att slå eller nypa (ex "ni kan kramas eller klappa varandra fint istället").
- Vi vågar fråga om ett barn uppvisar ett misstänkt beteende.
- Vi antecknar om ett barn säger/gör något som gör oss fundersamma.
- Våga se, våga fråga, våga agera – det är vårt ansvar som vuxna. Vi är inte rädda för att göra en orosanmälan – vi är rädda om barnens säkerhet.

Dessa sju saker lovar jag som vuxen alla barn

- Jag påminner barn om att en dålig hemlighet ger ont i magen. Dåliga hemligheter får man alltid berätta för en vuxen, även om någon annan sagt att man inte får.
- Jag uppmanar aldrig barn att pussa, krama eller sitta i knät på någon annan, även om barnet känner och tycker om personen. Istället ska jag fråga om barnet vill och alltid respektera ett nej.
- Jag lyssnar alltid på barn som försöker berätta något för mig, även om jag inte riktigt förstår vad barnet säger och även om samtalet känns obehagligt.
- Jag berättar för barn att de alltid har rätt att säga nej. Barn i min närhet ska få veta att om någon gör – eller vill göra – något med deras kroppar får de alltid säga nej och berätta vad som hänt för en vuxen.
- Jag tar alltid barns oro på allvar.
- Jag behåller mitt lugn om ett barn berättar någonting för mig som det utsatts för och gör klart för barnet att det gjort rätt som berättat.
- Jag är uppmärksam på tecken från barn som kan tyda på att allt inte står rätt till. Samtidigt ska jag komma ihåg att vissa barn som varit med om sexuella kränkningar eller övergrepp inte visar några tecken alls utåt.

Signatur

Datum / Ort

Namnförtydligande

Förskolechefens signatur